

Alchymický aspekt manželství

Karel Halama

*„Tavič usedne a pročistí syny Léviho
a přetaví je jako zlato a stříbro.“
(Mal 3,3)*

Rozhodl ses, milý příteli, nekráčet pokojnou cestou pouštních Otců, ale žít ve světě, odevzdat svůj život družce a její přijmout za svůj? Můžeš si být tedy jist, že jsi získal pozornost duchovních světů. Pro žízničího po poznání a harmonii není těžší a při poctivém úsilí plodnější cesty, než jakou sis zvolil. Mnozí svatí poustevníci se pokládali za méně statečné, a proto zvolili život mimo vřavu lidských společenství, v nichž uskutečňování duchovních hodnot je velmi těžké a může připomínat pověstné „chytání černého kocoura v tmavé místnosti“ nebo — zdoluhavou a jemnou alchymickou práci s tyglíky, kovy a šťávami země... Možná by podobnými slovy mohl začínat dopis nějakému mladému odvážnému adeptovi Velkého Díla, který se rozhodl dosáhnout transmutace svého ega ve zlato. Z pohledu muže, který žije mnoho let se svou ženou „v jedné baňce“ získává alchymická symbolika svůj půvab a může nabývat nových významů.

*„Máš rád zahradničení? Alchymie se dá srovnat se zahradničením.
Máš rád rybolov? Alchymie má něco společného i s rybolovem.
Ženská práce a dětská hra...“
(Fulcanelli)*

Slovo alchymie údajně pochází ze staroegyptského výrazu „khemi“, tj. černý, tmavý, nebo také skrytý. Podle jiných autorů je toto slovo odvozeno z řeckého „chymos“, tj. šťáva. Obojí význam je zajímavý. Khemi jako by odkazovalo za viditelné, smyslově těžko postižitelné, za zevní projevy přírody i člověka samotného, chymos může naznačovat oblast temperamentu a nutné polarity — napětí, prostě „šťávu“ života.

I pro spirituální alchymii je východiskem všech druhů života tzv. „materia prima“, univerzální substance — nikoli hmota v pravém slova smyslu, nýbrž spíše potence hmoty nabývat jiných forem a kvalit. Bývá také označována jako „panenská země“ nebo „filosofické vejce“.

Na počátku svého vývoje se tato „prahmota“ rozlišila na mužský a ženský princip — filosofickou síru a rtuť. Umění alchymie, ať fyzicky nebo spirituálně pojaté, spočívá ve spojování těchto protikladů, proto je nazýváno „mysterium coniunctionis“ (tajemství spojení) a často se vyjadřuje sexuální symbolikou koitu „krále a královny“. Z jejich spojení se pak zrodí alchymická sůl. Alchymickou síru, rtuť a sůl však nelze ztotožňovat s chemickými látkami těchto názvů. Jde o určité analogie. Mluvíme-li o soli, pak křesťanovi možná zazní Kristova slova:

*„Vy jste sůl země.“
(Mt 5,13)*

Vlastní proces alchymické proměny pak vychází z téze „solve et coagula“ (odděluj a zhušťuj, rozpušť a sraz, zdrcni) a je skrytě vyjádřen v anagramu slova VITRIOL, což v jednom způsobu překladu znamená: *Visita Inferiorae Terrae Rectificando, Invenietis Occultum Lapidem* — „Vyhledej spodní zemi, zdokonal ji a nalezněš skrytý kámen“.

„A zlato té země je skvělé.“
(Gn 2,12)

Odděluj a zhušťuj! Odděl plevele od zahrady, ryby od řeky, zlato od hlušiny. Zbavuj se nepodstatného, koncentruj podstatné — plnou tvůrčí sílu!

V alchymii, fyzické i spirituální, jde o uchopení hluboké podstaty života a o jeho kvalitativní proměnu — nalézání Kamene Mudrců, transmutaci obecných kovů ve zlato či profánního v zasvěcené a vzácné. V uvědomělé alchymické práci s vlastním životem záleží pak úplně na všem. Nic není náhodné a zanedbatelné, vše je důležité. Vždyť adept se svou ženou se mají stát Králem a Královnou, ryzím zlatem a jejich vztah čirým drahokamem, skrze nějž může do světa vstupovat Věčné Světlo. Stav manželství se pro adepta stává alchymickou píckou, kde taví své ego. Nikde jinde není toto ego člověka tolik vystavováno bolestným konfrontacím, nikde nemusí přistupovat na tolik kompromisů jako v manželství. Adept je nucen ustupovat od mnoha „důležitých“ věcí, na kterých lpěl, neboť přirozený egoismus muže a ženy se v manželství dříve či později projeví a střetnou. Možná bude muset ustoupit úplně od všeho — včetně své vědomé duchovní cesty...

Po počátečních fázích díla hýřících všemi barvami a budících velké naděje vstupuje do fáze „putrefactio“ — hnití, rozkladu. Ta přirozeně ústí v „nigredo“ — černotu, havraní hlavu, černé slunce. Stav, který zná sv. Jan z Kříže jako Temnou noc. Nastává deziluze a intenzivní pocit marnosti, opuštěnosti — utrpení vnitřní bolesti. Ideál a cíl mizí kamsi daleko a zdá se být neuchopitelný a neuskutečnitelný. Někdy přichází tento stav již po roce manželství, jindy mnohem později coby „manželská krize“. U mnoha lidí však není rozpoznán a vědomě uchopen a „alchymická pícka“ se záhy hroutí, společná „baňka“ puká u rozvodového stání. Ve skutečnosti je putrefakce stavem žádoucím a nutným a myslí-li to adept se svou duchovní cestou vážně, pak v této fázi, kde se zbaví většiny svých idealistických schémat a vumělkovaných fasád, uspěje. Putrefakce a následné nigredo jsou přirozenými očištnými a zúrodňujícími procesy duchovního organismu, z nichž vychází vše nové. Proto si alchymista na svůj život nikdy vážně nestěžuje.

„Hle, přetavil jsem tě, vyzkoušel jsem tě v peci utrpení.“
(Iz 48,10)

Na tomto místě by bylo poctivé, kdyby autor svou expozici ukončil. Pozvolna sice opouští popsaný alchymický stupeň, další však nerozeznává natolik zřetelně, aby o něm mohl cokoli napsat.

Jsou však stupně další, mnohem radostnější a po počátečním hrubém zpracování následují jemnější a světlejší finesy. Takovým následným stavem může být albedo (běloba), kde v novém světle — jak říká Basileus Valentinus — „vystoupí všechny barvy“. Někdy se hovoří o sedmi stupních, které jsou symbolizovány kvalitami sedmi

planet a Velké Dílo je popisováno jako „chymická svatba“, jindy je použito symbolů dvaadvaceti velkých tarotových arkán nebo písmen hebrejské abecedy. Jiné systémy využívají tradiční symboliku dvanácti. Jedno je však zřejmé — symbolika spojení muže a ženy jako spojení protikladů za účelem duchovního zdokonalování je od alchymie neodmyslitelná a v jejím spirituálním pojetí jde o životní realitu.